

# Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst  
Afdeling Inlichtingen



Postbus 20701  
2500 ES Den Haag

Telefoon (070) 31 880 04  
Telex 31337 MVD/GV/NL  
Telefax (070) 31 879 51

**Aan:**  
Zie verzendlijst

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

DISG000067

Datum

20 februari 1998

Onderwerp  
Voormalig Joegoslavië (07/98)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

H.J. Vandeweyer  
Commodore

Bijlagen  
één (1)

Bezoekadres  
Kalvermarkt 28, Den Haag

Doorkiesnummer  
(070) 31 87433

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. D1798000967

d.d. 20 feb 1998

AAN:

**Ministerie van Algemene Zaken**  
**t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten**

**Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst**  
**t.a.v. [REDACTED]**

**Ministerie van Buitenlandse Zaken**  
**t.a.v. plv DGPZ**

**NL-HPMV NAVO-Brussel**

**DCBC, t.a.v. Hfd Dplg door middel van hardcopy en diskette**

**INTERN:**

**HMID**

**HACIV t.a.v. BCI**

**HAI**

**HBMA**

**MID-cel**

**Archief**



**MINISTERIE VAN DEFENSIE**  
**MILITAIRE INLICHTINGEDIENST**  
Afdeling Inlichtingen

**ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE**

07/98

(Afgesloten 191200 FEB 1998)

**Conclusie/voorzicht**

Hoewel de nieuwe Bosnisch-Servische regering een meer gematigd standpunt verkondigt dan haar voorgangers, is het nog te vroeg om te bepalen of premier Dodik voldoende speelruimte heeft om inhoudelijk een ander beleid te voeren. Op militair gebied is veeleer sprake van initiatieven die tot doel hebben de oude situatie te herstellen. Ook in politiek opzicht lijkt zich een voorzichtige toenadering af te tekenen tussen president Plavsic en haar "nationale" tegenstanders.

De etnische betrekkingen in de Moslim/Kroatische Federatie blijven gespannen.

Er moet rekening mee worden gehouden dat de verkiezingen in Montenegro van mei a.s. in het voordeel van de vroegere president Bulatovic zullen uitvallen.

De etnische verhoudingen in Macedonië raken in toenemende mate vertroebeld en bedreigen de toch al wankele stabiliteit van het land.

**Bosnië-Herzegovina**

**Economie als motor van het vredesproces?**

Op 12 en 13 februari jl. heeft het Economisch Comité van de NAVO, versterkt met specialisten uit de drie toekomstige NAVO-lidstaten, een symposium gehouden over de vraag in hoeverre de economische ontwikkelingen de veiligheidssituatie in Bosnië-Herzegovina kunnen beïnvloeden. Geconcludeerd werd dat zich in dit opzicht momenteel een bijzondere mogelijkheid voordoet, omdat de regering-Dodik in de Bosnisch-Servische republiek (RS) een meer coöperatieve opstelling inneemt dan haar voorganger. Volgens de mening van de aanwezigen kan de internationale gemeenschap met de juiste aanwending van economische hulpverlening aan Bosnië-Herzegovina het vredesproces in de gewenste richting sturen. Zo werd door de economische deskundigen groot potentieel belang gehecht aan de effecten van de op korte termijn in te voeren munteenheid ("Convertibele MARKA"), mits deze ook consequent door SFOR gehanteerd zal worden. Daarbij werd overigens erkend dat de problemen groot zijn. Zo is corruptie in het land schering en inslag en wordt een substantieel deel van het Bosnische Nationale Produkt gegenereerd in de grijze of zwarte economie. Bovendien is in het verleden gebleken dat bij de conflictpartijen economische overwegingen lang niet altijd prevaleren boven nationalistische. Verder leidt economische groei niet altijd tot etnische (her)integratie. Daarom moet volgens de deelnemers aan het symposium nauwgezet worden bewaakt hoe de economische hulp wordt gebruikt. Tevens zouden alle bij de hulpverlening betrokken internationale organisaties (van SFOR tot Wereldbank) een coherente strategie moeten formuleren en hun activiteiten nauw op elkaar afstemmen om succes te hebben. Zelfs dan is de verwachting dat het nog geruime tijd zal duren voordat tastbare, onomkeerbare resultaten wortel zullen schieten.

**Ministerraad oneens over budget**

De gezamenlijke ministerraad van Bosnië-Herzegovina, waarin alle drie de etnische groeperingen zijn vertegenwoordigd, heeft vorige week een zitting gehouden. Daarbij is geen overeenstemming bereikt over een budget voor de gezamenlijke instellingen, met name de ministeries. Co-premier Botic (Serviër) stelde dat er binnen de ministerraad sprake is van "sterk uiteenlopende visies" over de werkwijze van de gezamenlijke instellingen. Zijn ambtgenoot Silajdzic (Moslim) zei dat één van de grootste problemen werd gevormd doordat Serviërs en Kroaten aandringen op "pariteit", hetgeen de Moslims in een ongunstige situatie zou brengen. Bovendien zou er volgens hem sprake zijn van "veiligheidsproblemen" die de vergadering zouden hebben

[REDACTED]

beïnvloed. Silajdzic sprak van "obstructie" van de kant van het Servische lid van het Bosnische presidium, Krajisnik. Bij deze problematiek spelen diverse factoren een rol. Enerzijds is er de wrijving tussen met name Serviërs en Moslims, die, de nieuwe regering in de RS ten spijt, nog altijd groot is. Belangrijkste bron van discussie is het feit dat de Moslims aandringen op maximale integratie, waardoor zij een relatief dominante positie zouden innemen, terwijl de Serviërs juist voorstander zijn van maximale decentralisatie van het centrale gezag en benadrukking van de soevereiniteit van de RS. De betrekkingen zijn de afgelopen dagen nog extra verscherpt door de arrestatie van een van oorlogsmisdaden verdachte Bosnische Serviër op het grondgebied van de Moslim/Kroatische Federatie (MKF). De andere belangrijke factor is het feit dat binnen de MKF ook de betrekkingen tussen Moslims en Kroaten de afgelopen weken weer aanzienlijk zijn verslechterd. Dat is zonder enige twijfel de reden dat Silajdzic impliciet ferme kritiek levert op de Kroaten, die in de centrale regering niet met een premier, doch slechts met een vice-premier zijn vertegenwoordigd. Tegen die achtergrond moet erop worden gerekend dat de werkzaamheden van de centrale regeringsinstellingen in de afzienbare toekomst beperkt zullen blijven door politieke tegenstellingen en geldgebrek.

#### Iran waarschuwt voor mislukken "Dayton"

De voorzitter van het Bosnische presidium, Izetbegovic, heeft een boodschap gezonden aan de Iraanse politieke leiding naar aanleiding van de nationale feestdag van het land. In een reactie heeft de Iraanse ambassadeur in Bosnië-Herzegovina gesteld te hopen dat Bosnië-Herzegovina zijn territoriale integriteit zal kunnen bewaren "in de huidige gecompliceerde omstandigheden". Onderstreept werd dat met name waar het de civiele aspecten van "Dayton" betreft, substantiële zaken nog onvoldoende geïmplementeerd zijn. Gezinspeeld werd op een totale ineenstorting van "Dayton". Iran heeft de Bosnische Moslims in de eerste stadia van de oorlog aanzienlijke politieke, humanitaire, maar ook militaire steun geleverd. Toen de internationale gemeenschap zich verzette tegen wat werd gezien als groeiende islamitisch-fundamentalistische tendensen en ook de Bosnische autoriteiten stappen ondernamen om de extremistische elementen aanzienlijk te beteugelen, verlegde Iran het accent in de hulpverlening naar de humanitaire en met name culturele sector. Kennelijk houdt de Iraanse regering er rekening mee dat de vertraging, om niet te zeggen stagnatie, in het Bosnische vredesproces kan leiden tot de volledige ineenstorting daarvan, hetgeen weer aanleiding kan zijn tot verdere vergroting van de Iraanse invloed in Bosnië-Herzegovina. Dat zal overigens op zich al een stimulans zijn voor westerse landen om betrokken te blijven bij het vredesproces.

#### Izetbegovic ontvangt minister-presidenten MKF en RS

Op 13 februari heeft Izetbegovic de minister-presidenten van de MKF en de RS, respectievelijk Bicakcic en Dodik, ontvangen. De ontmoeting was garrangeerd door de commandant van SFOR, Shinseki. In de onderlinge gesprekken vroeg Dodik aandacht voor de kwestie van Goran Vasic, recent gearresteerd door de MKF-politie op beschuldiging van de moord op voormalig plaatsvervangend minister-president Turajlic. Na afloop lieten beide partijen zich tevreden uit en verklaarden dat men elkaar frequenter zou ontmoeten. Het is voor het eerst dat een minister-president van de RS een bezoek brengt aan Izetbegovic. Het is des te opmerkelijker omdat het hier geen bezoek betreft aan het gezamenlijk presidium, maar aan de leider van de belangrijkste Moslimpartij (SDA) persoonlijk. Op het oog lijkt het bezoek gestalte te geven aan de verbeterde Bosnisch-Servische samenwerking binnen de nationale gezamenlijke instellingen. Ondanks deze ogenschijnlijk verbeterde samenwerking mag niet worden verwacht dat op de meest essentiële punten (bijvoorbeeld onvoorwaardelijke terugkeer van vluchtelingen en centralisatie versus decentralisatie) de onderlinge toenadering zal verbeteren. De uitspraken van diverse nieuwbakken Dodik-ministers wijzen eerder op het tegendeel. Bovendien lijkt de nieuwe regering binnen de RS zelfs in het nadeel van de Moslims te werken. De internationale gemeenschap biedt de RS financiële middelen; tegelijkertijd neemt de druk op de Moslims toe om zich eveneens constructiever op te stellen. De internationale kritiek op de SDA op het punt van terugkeer van vluchtelingen naar Sarajevo en controle over de landelijke media is aanmerkelijk toegenomen. Toch is het bezoek van Dodik aan Izetbegovic een positieve ontwikkeling, al zullen zijn politieke tegenstanders dit omstreden bezoek op propagandagebied wel trachten uit te buiten.

#### Moslim/Kroatische Federatie (MKF)

##### Kapetanovic neemt ontslag

De minister van Energiezaken van de MKF, Kapetanovic, heeft eind vorige week zijn ontslag ingediend. Hij heeft verklaard dat dat verband houdt met het feit dat "sommige media" stelselmatig negatieve berichten over hem verspreiden. De afgelopen weken was er sprake van arbeidsonrust in de MKF, met name onder de arbeiders in de energiesector. Het is derhalve niet uitgesloten dat het ontslag van Kapetanovic daarmee verband houdt. Zijn eigen verklaring wijst er echter op dat er meer direct verband bestaat tussen zijn ontslag

[REDACTED]

en een richtingenstrijd die zijn partij, de SDA, reeds lange tijd in de greep houdt. Kapetanovic is een voormalig premier van de MKF en is in de SDA een vertegenwoordiger van een pragmatische, gematigde stroming. Om die reden is hij in 1994 vervangen door Bicakcic, die voorstander is van een meer islamitisch georiënteerde stroming. Indien zijn huidige ontslag daarmee verband houdt, mogelijk "aangemoedigd" door media die op de hand zijn van de SDA-leiding, dan is dat een nieuwe indicatie dat de minder gematigde stroming in de SDA aan de winnende hand is.

#### Kroaten voelen zich bedreigd door "mujahedin"

Kroaten uit centraal-Bosnië hebben in een brief aan het ministerie van Binnenlandse Zaken van de MKF gesteld zich bedreigd te voelen door "mujahedin". Deze zouden hen terroriseren en hen verhinderen naar hun oorspronkelijke woningen terug te keren. Daarbij werd verwezen naar recente incidenten, waarbij enkele Kroaten om het leven zijn gekomen. Om die reden drongen zij aan op politiebescherming. Zoals reeds eerder gemeld, is de relatie tussen Bosnische Kroaten en Moslims aan negatieve tendensen onderhevig. De Kroaten betonen zich bevreesd voor dominantie door de driemaal zo talrijke Moslims en dringen daarom aan op eigen, van de Moslims en de MKF onafhankelijke bestuursinstellingen. Daarbij is een verwijzing naar mogelijke islamitisch-fundamentalistische tendensen onder de Moslims een conveniënt argument. Ten tijde van de openlijke oorlog tussen de Kroaten en de Moslims in 1993/94 waren dergelijke beschuldigingen schering en inslag. Daarna zijn zij enige tijd niet of nauwelijks geuit, maar kennelijk achten de Kroaten momenteel de betrekkingen zozeer verslechterd dat zij nu weer reden hebben deze beschuldigingen openlijk te uiten. Dat zal weer worden gebruikt als argument om te kunnen beschikken over eigen (Kroatische) politie, en derhalve wrevel bij de Moslims wekken.

#### HDZ en SDA ontkennen beschuldigingen kardinaal Puljic

De belangrijkste Bosnisch-Kroatische partij HDZ (dochterpartij van de gelijknamige Kroatische regeringspartij) heeft op 17 februari ontkend dat de partij aanstuurt op verhuizing van de Kroaten uit de centrale Bosnische enclaves naar de Krajina-regio in Kroatië. Partijvoorzitter Rajic ontkende hiermee de verklaring van kardinaal Puljic, dat de HDZ verantwoordelijk is voor "etnische zuivering" van de Kroaten in de enclaves. Volgens Puljic is zelfs sprake van een gezamenlijke HDZ-SDA politiek in deze. Ook de SDA liet op 16 februari weten niet betrokken te zijn bij deze kwestie. De partij riep de vertegenwoordigers van de katholieke kerk in Bosnië op om zich te weerhouden van dergelijke beschuldigingen. Aanleiding voor deze kwestie was het uitdelen van formulieren door leden van een Kroatische veteranenorganisatie. Deze formulieren boden Bosnische Kroaten de mogelijkheid om zich te vestigen in de (relatief dunbevolkte) regio rondom Glamoc, Drvar en Grahovo. Er wordt reeds lang gespeculeerd over een mogelijke bevolkingsruil, waarbij de Bosnische Kroaten uit de centrale enclaves naar de Krajina-regio zouden verhuizen. Bosnisch Kroatische politici (waaronder enkele HDZ-leiders) hebben in het verleden enkele malen verklaard dat er geen toekomst zou bestaan voor de Bosnische Kroaten in de enclaves. Dergelijke uitspraken leidden tot fel protest van de (schaarse) Bosnisch Kroatische oppositie (HSS, HNV) en de lokale HDZ-besturen in de enclaves. Het officiële HDZ standpunt is nog altijd dat men vast houdt aan de enclaves. Men investeert zelfs hierin en eist eigen (etnisch zuivere) Kroatische gemeentes (Usora, Ravne-Brcko, Zepce, Stup, Soli, Novi Travnik). In de achterhoofden van de Bosnisch-Kroatische leiders, met name degenen die uit de Herzegovina-regio afkomstig zijn, speelt ongetwijfeld echter de gedachte om de enclaves later te gebruiken als ruilobject (tegen bijvoorbeeld het recht op een eigen entiteit en grondgebied bij Mostar, Kupres en/of Bugojno). In het kader van de voortdurende verslechtering van de betrekkingen tussen Bosnische Kroaten en Moslims neemt ook de actualiteit van dergelijke overwegingen toe.

#### Bosnisch-Servische Republiek (RS)

##### Dodik belooft ICTY-bureau in Banja Luka

Dodik heeft verklaard dat ICTY een bureau mag openen in de Bosnisch-Servische "hoofdstad" Banja Luka. Overigens verklaarde hij tevens te hopen dat de noordelijke stad Brcko aan de RS zal worden toegewezen. In dat geval zou de RS "kunnen bewijzen dat zij het Dayton-akkoord is toegedaan". Tevens pleitte hij voor intensivering van de economische hulpverlening aan de RS. Hoewel Dodik niet expliciet de toewijzing van Brcko aan de RS en intensivering van de financiële hulp als voorwaarden voor een coöperatieve opstelling noemde, lag dat zonder enige twijfel in zijn bedoeling. Dodik bevindt zich in een moeilijk parket: hij moet zich ten opzichte van de internationale gemeenschap coöperatief opstellen, maar tegelijkertijd voorkomen dat zijn tegenstanders in met name de SDS argumenten vinden dat Dodik de belangen van de RS verkwanselt.

### Onenigheid in coalitie

Een Bosnisch-Servisch parlamentslid voor de SDA, de op één na grootste fractie in het Bosnisch-Servische parlement en de belangrijkste pijler onder de regering-Dodik, heeft gesteld dat Dodik in de kwestie-Brcko een onaanvaardbare opstelling heeft gekozen. Hij stelde dat de boodschap van Dodik weliswaar positiever van toonzetting was dan die van de vorige (SDS-)regering, maar dat de inhoud hetzelfde is. Om die reden kondigde de betreffende parlementariër aan dat hij zijn steun aan de regering-Dodik intrekt. Inmiddels heeft de SDA verklaard de regering ten val te zullen brengen als Brcko aan de Serviërs wordt toegewezen. De SDA bevindt zich in de kwestie-Brcko in een moeilijke situatie. Op nationaal-Bosnisch niveau onderschrijft zij de stelling dat Brcko aan de MKF moet worden toegewezen. Op RS-niveau steunt zij echter de regering-Dodik, die streeft naar toewijzing van Brcko aan de RS. Aangezien Dodik ook met de steun van de SDA een meerderheid van één stem in het RS-parlement heeft, zou het wegvallen van de SDA-steun kunnen leiden tot de val van het kabinet. De SDA weet echter dat dit de tegenstanders van Dodik c.s., met name de SDS, in de kaart kan spelen. Zij moet derhalve kiezen tussen het aanvaarden van de opstelling van Dodik, hetgeen haar geloofwaardigheid bij de Moslims zou schaden, of het laten vallen van Dodik, hetgeen in het voordeel kan werken van de SDS en niet populair zal zijn bij de internationale gemeenschap. Het incident onderstreept eens te meer hoe wankel de positie van Dodik is.

### SDS belooft steun aan regering

De SDS heeft inmiddels verklaard dat zij de regering-Dodik in de kwestie-Brcko zal steunen, indien deze door de SDA in de steek wordt gelaten. Een plaatsvervangend voorzitter van de partij noemde het absurd dat zijn partij niet deelneemt aan de regering, hoewel zij de grootste fractie vormt. Hij onderstreepte dat de regering altijd op steun van de SDS kan rekenen als zij de Servische belangen behartigt. Daarbij benadrukte hij dat de SDS op lokaal niveau nog steeds in 70% van de steden de dominante politieke factor is. Vorige week heeft een zitting van de SDS-top plaatsgevonden, waarbij de koers van de partij het hoofdonderwerp was. Er zijn sindsdien aanwijzingen dat de SDS haar opvattingen bijgesteld heeft. Ook uit bovengenoemde verklaring spreekt de overtuiging dat de verdeeldheid in de RS de Moslims in de kaart speelt en de Servische belangen schaadt. Het lijkt weinig twijfel dat Dodik in ieder geval in de kwestie-Brcko op de steun van alle "Servische" partijen kan rekenen. In deze kwestie, maar wellicht ook in andere, lijkt dan toch de door meerdere spelers nagestreefde, maar door de SDS initieel afgewezen, brede coalitie in de RS tot stand te komen. In dat geval zou het afhaken van de SDA veel van zijn belang verliezen. Deze verandering in opstelling van de SDS zal echter naar verwachting leiden tot een nieuwe verharding van het Bosnisch-Servische standpunt in vele aspecten van het vredesproces.

### Dodik bezoekt Zagreb

Op 14 februari heeft Dodik een bezoek gebracht aan Zagreb. Hij was hiertoe uitgenodigd door Mate Granic, minister van Buitenlandse Zaken van Kroatië en Franjo Greguric, speciale gezant van Kroatië in Bosnië. De gesprekken tussen de Bosnisch-Servische en Kroatische delegaties behandelden o.a. humanitaire zaken, opening van een consulaat in Banja Luka, vluchtelingen terugkeer en onderlinge economische aangelegenheden. Na afloop verklaarden zowel Dodik als Granic zich tevreden met de uitkomsten van de gesprekken. Granic verklaarde dat Kroatië in de loop van 1998 een consulaat zal openen in Banja Luka en dat een gezamenlijke onderlinge commissie binnen twee weken een oplossing zal proberen te zoeken voor de vluchtelingen- en/of compensatiekwestie. Ook op economisch gebied waren er afspraken gemaakt voor een onderlinge expertscommissie. In het kielzog van Dodik reisden ook Bosnisch-Servische ondernemers mee. Hun onderhandelingen met de Kroaten resulteerden in diverse handelsovereenkomsten, o.a. op het gebied van energielevering en samenwerking tussen de raffinaderij in Bosanski Brod (aan de grens met Kroatië) en de Kroatische oliemaatschappij HINA.

De verbeterde verstandhouding tussen de RS en Kroatië verlegt de druk naar de Moslims in Sarajevo. Er bestaat immers nog altijd geen overeenkomst over de inhoud van de bilaterale betrekkingen tussen Kroatië en Bosnië (MKF), evenmin als over het onderlinge gebruik van de haven van Ploce en de doorgang door Neum. Het uitblijven van deze overkomsten is voor een aanzienlijk deel te wijten aan de terughoudendheid van de Moslims, die zeer argwanend tegenover de Kroatische initiatieven staan. Voor Dodik speelt bij deze ontmoeting een hoofdrol dat hij met een dergelijk bezoek zijn constructieve opstelling kan illustreren en tevens kan inspelen op de verdeeldheid tussen Moslims en Kroaten. Indien de RS bij Brcko (of elders) gesplitst zou worden, dreigt het westelijke deel van de RS geïsoleerd te raken, tenzij dit gebied goede contacten met met name Kroatië weet te leggen.

### Dodik ontvangt Duitse minister van Buitenlandse Zaken en bezoekt Washington

Op 16 februari heeft de Duitse minister van Buitenlandse Zaken, Kinkel, een bezoek gebracht aan Banja Luka. Hij voerde gesprekken met RS-president Plavsic en minister-president Dodik. Kinkel benadrukte de kwestie van terugkeer van de 240.000 vluchtelingen die zich in Duitsland bevinden. Hij vroeg ook aandacht voor de arrestatie van PIFWC's en verklaarde binnenkort een consulaat te zullen openen in Banja Luka. De Bosnisch-Servische leiders vroegen om financiële ondersteuning voor de opvang van de terugkerende vluchtelingen. Kinkel verklaarde verheugd te zijn dat de EU, op zijn voorstel, DM 12 miljoen heeft toegezegd voor ondersteuning van de Dodik-regering. De volgende dag vertrok Dodik naar Washington voor een officieel bezoek. In zijn gezelschap bevinden zich minister van Financiën Kondic en twee presidentiële adviseurs, Tomas (economische zaken) en Injac (bankwezen en financiële zaken).

In de vele gesprekken die vertegenwoordigers van de regering-Dodik voeren met internationale vertegenwoordigers blijkt voortdurend dat financiële hulp voor de RS dringend benodigd is. Als argumenten worden opvang van vluchtelingen, privatisering, economische herstructurering en opbouw van een democratische rechtsstaat gebruikt. De voornaamste reden is echter dat het geld noodzakelijk is om in het zadel te blijven. De steun van de ambtenaren aan Dodik c.s. is onlosmakelijk verbonden met de vraag of de regering erin slaagt om de salarissen te betalen. Ook is het geld noodzakelijk om de door de SDS beheerste lokale besturen in toom te houden. De internationale gemeenschap realiseert zich deze aspecten en heeft reeds geld beschikbaar gesteld. Het bezoek van Dodik aan de VS zal waarschijnlijk eveneens resulteren in financiële hulp. De vraag rijst of de internationale financiële hulp niet prematuur is. Ondanks het feit dat de eerste tekenen veelbelovend zijn, zijn concrete veranderingen door Dodik nog niet bereikt. Van grootschalige terugkeer van vluchtelingen naar de RS is nog geen sprake. Tekenend hiervoor is het feit dat Dodik alleen financiële deskundigen meeneemt naar Washington en bijvoorbeeld zijn minister voor vluchtelingenzaken thuis laat. Deze was overigens ook niet aanwezig bij de gesprekken met Kinkel.

### Talic nieuwe chef staf VRS

In de RS is bekend gemaakt dat de commandant van 1ste Korps van de Bosnisch-Servische strijdkrachten (VRS), Momir Talic, de nieuwe chef staf van Generale Staf van de VRS zal worden. Hij volgt per 16 maart de huidige chef staf Colic op. De bekendmaking volgde na een vergadering van de Opperste Defensie Raad van de RS op 16 februari. Het is niet bekend of Colic gepensioneerd zal worden of een nieuwe functie krijgt. Colic stond al langer op de nominatie om vervangen te worden. Nadat hij in november 1996 door president Plavsic aangesteld was op opvolger van Mladic heeft hij zich niet ontpopt als een sterke persoonlijkheid. Hij stond onder politieke invloed van de Pale-fractie en heeft zijn korpscommandanten nooit onder controle kunnen krijgen. Colic moet dan ook meer gezien worden als een overgangsfiguur, als compromis jegens de SDS, toen Plavsic c.s. zich wilden ontdoen van oorlogsheld (en PIFWC) Mladic. Tijdens het hoogtepunt van het politieke conflict (zomer 1997) tussen de Pale-fractie en Plavsic werd al gespeculeerd over de vervanging van Colic. Colic heeft inmiddels bekendgemaakt zich neer te leggen bij de gang van zaken. Talic heeft een uitstekende reputatie, zowel onder zijn collega-officieren als onder de politieke elite van de RS. Tijdens het politieke conflict is hij officieel neutraal gebleven, maar zijn politieke voorkeur lag bij Plavsic. Zo liet hij militairen van zijn korps bewakingstaken uitvoeren bij het presidentiële paleis in Banja Luka. De aanstelling van Talic is waarschijnlijk de eerste van een op handen zijnde reeks positiewisselingen. Naar alle waarschijnlijkheid zal hij de huidige commandant van het derde korps, Simic, aanstellen als zijn plaatsvervanger. De nieuwe korpscommandanten van het 1ste en 3e Korps zullen waarschijnlijk de huidige stafchefs van de beide korpsen zijn. Daarnaast staan nog de korpscommandanten van het 5e en 7e Korps op de nominatie vervangen te worden, omdat ook deze als "politieke generaals" beschouwd worden.

De vervanging van de "politieke generaals" door oudgedienden zal de situatie in de VRS doen verbeteren en de gevechtswaarde van het leger doen stijgen. De samenwerking met de internationale gemeenschap (SFOR) zal toenemen, maar niet verwacht mag worden dat de samenwerking met de Federatie-strijdkrachten (VFBiH) eveneens structureel zal verbeteren. Een drietal andere aspecten springen eveneens in het oog:

1. De relaties van de VRS met de VJ (uit de FRJ) zullen verbeteren. De nieuwe militaire machthebbers zijn opgegroeid in de JNA en hebben ook tijdens de oorlog nauwe contacten onderhouden.
2. De VRS zal de gelederen sluiten en de bestaande tegenstelling tussen de oostelijke (5e en 7e Korps) en westelijke eenheden (1ste en 3e Korps) zal verminderen. De politieke rol van de VRS kan hiermee groeien; zij zal een tegenwicht kunnen vormen tegen de (voor het grootste gedeelte nog onder SDS controle staande) RS-politici. Daarnaast bestaat de kans dat de driehoek Milovanovic-Talic-Simic een eigen

politieke machtsfactor van betekenis gaat worden en in dit opzicht belemmerend gaat werken voor Dodik en/of Plavsic.

3. De nieuwe militaire machthebbers behoren tot de vriendenkring van Mladic. Diens uitlevering wordt hiermee nog onwaarschijnlijker. Mogelijkerwijs is het niet verschijnen van Mladic in Den Haag de concessie die de internationale gemeenschap voor een succesvol functioneren van de Dodik-regering moet doen.

#### Herstructureringsplannen SDS

Op 15 februari heeft de voorzitter van het hoofdbestuur van de SDS, Klickovic (voormalige minister-president RS), verklaard dat tijdens de volgende SDS jaarconferentie in Pale op 22 en 23 april een nieuw partijplatform zal worden gepresenteerd. Volgens Klickovic getuigt het nieuwe platform van "een transfer van de politieke focus van de partij" en is de partij daarnaast voornemens om haar landelijk hoofdkwartier naar Banja Luka te verhuizen. De wijziging in het partijplatform was volgens Klickovic noodzakelijk omdat "de tijd veranderd is sinds de oorspronkelijke tekst was geformuleerd". Partijvoorzitter Aleksa Buha liet op 17 februari militantere geluiden horen. Hij sprak van een "geforceerde oppositierol" voor zijn partij en kondigde een standvastige campagne aan om bij de volgende verkiezingen opnieuw aan de macht te komen. De SDS probeert te herstellen van de nederlaag bij de verkiezingen en de regeringsvorming. Onder druk van voornamelijk lokale partijafdelingen probeert men nu het partijprogramma te matigen en beter samen te werken met de internationale gemeenschap. Men hanteert minder nationalistische begrippen en noemt zichzelf bijvoorbeeld een "nationale" in plaats van een "nationalistische" partij. De SDS is min of meer gedwongen tot deze nieuwe koers. Handhaving van de oude koers zou immers geleid hebben tot internationale strafmaatregelen en politiek isolement; het gevaar zou zelfs bestaan dat de partij zou opgaan in de (nog radicalere) SRS. Slechts door een meer pragmatische opstelling in te nemen, kan de SDS hopen op machtsherstel bij de volgende verkiezingen in de herfst van 1998. Overigens is de vraag of een verhuizing van het partijhoofdkwartier naar Banja Luka een tactisch juiste zet is. In augustus 1998 werd een hoge SDS-delegatie min of meer belegerd in hun eigen hotel en later uit Banja Luka verjaagd. De vestiging in Dobojo of Bijeljina (met bijvoorbeeld een kantoor in Banja Luka) zou wellicht verstandiger zijn.

#### Kroatië

##### Regering herroept herhuisvestingsdecreet

De Kroatische regering heeft aangekondigd een decreet met betrekking tot de herhuisvesting van Kroaten in oost-Slavonië te herroepen. Daardoor zal de terugkeer van oorspronkelijke bewoners naar dat gebied (in meerderheid Kroaten) blijven geschieden conform afspraken die nog door de voormalige vredesmacht UNTAES zijn gemaakt. Het decreet was omstreden, omdat het alleen betrekking had op oost-Slavonië. Daardoor konden oorspronkelijke (Kroatische) bewoners van oost-Slavonië hun vroegere woningen opeisen, maar konden uit andere delen van het land gevluchte Serviërs dat niet. Dat werd door dezen als discriminerend ervaren. Dat het decreet na met name internationale kritiek herroepen wordt, bewijst dat Kroatië zijn internationale aanzien niet nodeloos wil schaden. In de praktijk moet er toch rekening mee worden gehouden dat Serviërs bij de toewijzing van woningen in oost-Slavonië en mogelijk elders in het land zullen worden gediscrimineerd.

#### Joegoslavië

##### Speculaties over regeringsformatie

In Servië gonst het van de geruchten over de nieuwe regering die dezer dagen zal worden gevormd. Naar het zich laat aanzien zal de huidige premier Marjanovic ook de leiding hebben over het nieuwe kabinet. De coalitiepartner van de regerende SPS van Marjanovic en Joegoslavisch president Milosevic, de neo-communistische JUL (onder leiding van Milosevic's echtgenote) heeft verklaard een coalitie met de extreem-nationalistische Servische Vernieuwingsbeweging SPO uit te sluiten. SPO-leider Draskovic heeft echter juist openlijk voorgesteld met de SPS een regering te vormen. Er zijn bovendien aanwijzingen dat de eveneens extreem-nationalistische Radicale Partij (SRS) bereid zou zijn de regering gedoogsteun te geven. De kleinste partner in de huidige coalitie, de zich als liberaal presenterende Nieuwe Democratie (ND), zou geen deel uitmaken van het nieuwe kabinet. Hoewel de jongste verkiezingen al in november/december van het vorige jaar zijn gehouden, is geen haast gemaakt met de kabinetsformatie. Formeel was dat het gevolg van de problematische selectie van een nieuwe Servische president, die de formateur moet benoemen. In de praktijk speelden, zeker voor de SPS, twee andere factoren een hoofdrol. Zo wil Milosevic macht van het niveau van de deelstaten (Servië en Montenegro) overhevelen naar het federale niveau om zijn eigen positie te versterken en de onafhankelijke opstelling van de huidige Montenegrijnse regering in te perken. Bovendien



[REDACTED]

wil Milosevic niet afhankelijk zijn van een coalitiepartner, hoewel de verkiezingsuitslag dat onvermijdelijk maakt. De huidige stand van zaken is nog steeds ondoorzichtig. De oproep van de SPO is op zich opmerkelijk, omdat Draskovic in het verleden door de Servische autoriteiten herhaaldelijk is gearresteerd en mishandeld. Draskovic heeft echter meer dan eens bewezen dat hij tot veel bereid is om macht te verwerven. Een probleem bij een SPS/SPO-coalitie is dat in dat geval weerstand is te verwachten van de SRS, die groter is dan de SPO. Verder wordt op die manier de 2/3 meerderheid, nodig voor Grondwetswijzigingen, niet bereikt. Ook zal de achterban van Milosevic (met name de JUL) zo'n samenwerkingsverband afwijzen. Wellicht hoopt Milosevic door het in stand houden van een onzekere situatie nieuwe verkiezingen af te dwingen en daardoor de verhoudingen in zijn voordeel bij te stellen.

## **Montenegro**

### **31 mei verkiezingen in Montenegro**

Volgens de media in Montenegro zijn de parlamentsverkiezingen gepland voor 31 mei 1998. De basis voor deze beslissing was al eerder gelegd door de onderlinge overeenkomst tussen de twee rivaliserende DPS-fracties, namelijk die van president Djukanovic en zijn voorganger Bulatovic. Opmerkelijk is echter dat afgesproken is dat Montenegro zal bestaan uit één kiesdistrict en niet uit meerdere. Nadat de beide DPS-fracties het eerder eens waren geworden over vervroegde verkiezingen, stond slechts de vraag of Montenegro één of meerdere kiesdistricten moet vormen een definitieve datum in de weg. Hiertoe werd de OVSE om consultatie verzocht. Deze stelde zich op het standpunt dat Montenegro één kiesdistrict zou moeten vormen en bij dit advies legden beide DPS-fracties zich kennelijk neer. De organisatie van Montenegro in één kiesdistrict is in het voordeel van Bulatovic, die op ongeveer de helft van het Montenegrijnse electoraat kan rekenen. Zijn aanhang loopt nu dus niet de kans om versplinterd te worden over diverse kiesdistricten. De beslissing is daarnaast in het nadeel van de partijen van de minderheden in Montenegro. Hun aanhang is over het algemeen klein en doordat nu niet meer over een eigen kiesdistrict wordt beschikt, loopt men de kans dat hun stemmen verloren zullen gaan in de massa. Doordat Djukanovic moet opboksen tegen de populariteit van Bulatovic, die ook nog wordt gesteund door de federale autoriteiten, en het voor een groot gedeelte moet hebben van de steun van de minderheden is hij derhalve dubbel in het nadeel.

## **Kosovo**

### **Overleg over samenwerking Albanese partijen**

Volgens vertegenwoordigers van de etnisch-Albanese meerderheid in de voormalig autonome Servische provincie Kosovo heeft de afgelopen dagen overleg plaatsgevonden tussen de leiders van de twee belangrijkste etnisch-Albanese partijen, de LDK en de PPK. Aanleiding was het toegenomen geweld in de provincie van de kant van de Servische veiligheidsdiensten, die de Albanezen onderdrukken. Concrete resultaten werden niet geboekt, maar er werd gewezen op de noodzaak van nieuwe bijeenkomsten om de opstelling van beide partijen te coördineren. Tot voor kort gold de LDK, de partij van de "schaduwpresident" van Kosovo Rugova, als voorstander van passief verzet tegen de Servische repressie, terwijl de PPK zich in toenemende mate voorstander betoonde van meer actief verzet. Kennelijk doen beide politieke stromingen pogingen om nader tot elkaar te komen om de Serviërs gezamenlijk het hoofd te bieden. Dit kan leiden tot een intensivering van het Albanese verzet. Overigens zijn de verschillen tussen LDK en PPK met name ook op persoonlijk vlak in het verleden groot gebleken en is volledige samenwerking op korte termijn niet meer dan een optie.

## **Sandzak**

### **Onenigheid over regeringsdeelname**

Onder de moslims in Sandzak, een regio in het grensgebied tussen Servië en Montenegro, is onenigheid ontstaan over de vraag of zij moeten deelnemen aan de regeringen van Joegoslavië, Montenegro of Servië, als mogelijkheden daartoe zich aandienen. Sommigen verkondigen de mening dat een dergelijke stap de belangen van de Sandzak-moslims schaadt, zo lang er geen besluit is genomen over autonomie van Sandzak. Anderzijds werd echter steun uitgesproken voor de nieuwe regering van Montenegro, waarin ook een vertegenwoordiger van de moslims in die republiek zitting heeft. De kwestie van regeringsdeelname is actueel omdat Djukanovic zijn samenwerking met de etnische minderheden in zijn republiek probeert te verbeteren. De betreffende moslims (die zich nauw verwant voelen met hun geloofsgenoten in het aangrenzende Bosnië-Herzegovina, zich evenals hen als "Bosniaks" betitelen en een partij hebben die nauwe contacten heeft met de SDA) juichen dat vanzelfsprekend toe, maar sommigen zullen vermoedelijk bevreesd zijn dat dat ten koste gaat van hun streven naar autonomie. Daarbij speelt het feit dat Djukanovic, zoals gesteld, een provocatie vormt van de federale autoriteiten, zonder enige twijfel een rol.

## Macedonië

### Etnische wrijvingen nemen toe

Een Macedonische minister zonder portefeuille van etnisch-Albanese afkomst, Hajdari, heeft zijn functie ter beschikking gesteld. Hajdari, die tevens vice-voorzitter is van de belangrijkste Albanese partij in Macedonië (PDP), heeft verklaard dat persoonlijke overwegingen aan zijn besluit ten grondslag liggen. Er zijn echter speculaties dat Hajdari sympathie heeft voor een rivaal van de PDP, die een meer radicale koers voorstaat dan de PDP. Inmiddels is in de Macedonische hoofdstad Skopje irritatie ontstaan, omdat een etnisch-Albanese parlementariër een rede heeft gehouden in de Albanese taal, waar de Grondwet het Macedonisch voorschrijft. Beide incidenten illustreren dat de wrijvingen tussen etnische Macedoniërs en Albanese in Macedonië toenemen en ook de hoogste bestuurlijke organen hebben bereikt. De Macedonische regeringen die sinds de onafhankelijkheid zijn aangetreden hebben altijd bestaan uit zowel Macedoniërs als Albanese. In hun pogingen de etnische vrede te bewaren hebben zij weerstand ondervonden van zowel Albanese, die menen dat zij gediscrimineerd worden, als van Macedoniërs, die vinden dat aan de Albanese te veel concessies worden gedaan. De economische crisis waarin Macedonië verkeert, verscherpt ook de etnische tegenstellingen. Tegen die achtergrond staan de stabiliteit en de cohesie van het land ernstig onder druk.

### OVSE beschouwt situatie Albanese in Macedonië acceptabel

Volgens Macedonische media heeft de Hoge Commissaris voor Nationale Minderheden van de OVSE, Van der Stoel, verklaard dat de situatie van de Albanese minderheid in Macedonië acceptabel is. Van der Stoel zou tevens verklaard hebben dat het proces tegen de Albanese burgemeester van Gostivar eerlijk en rechtvaardig verloopt en dat het probleem van het onderwijs in de Albanese taal "oplosbaar" is. Hij concludeerde dat de interetnische relaties niet ideaal zijn, maar in ieder geval niet slechter dan in vele andere landen in Europa en de EU. De uitspraken van Van der Stoel leidden tot een heftige reactie van één van de belangrijkste Albanese partijen, de Partij voor Democratische Toekomst (PDP), die overigens deelneemt aan de regering. De PDP bekritiseerde de opmerking van Van der Stoel dat de Albaneestalige universiteit van Tetovo geen rechtsgeldigheid heeft. De partij zei dan ook met onmiddellijke ingang alle contacten met de OVSE te verbreken.

In dit opzicht is het ook vermeldenswaard dat een FRJ-delegatie min of meer tegelijkertijd een bezoek heeft gebracht aan Macedonië. De Joegoslavische parlementaire delegatie stond onder leiding van Ljubisa Ristic (tevens partijvoorzitter JUL) en verklaarde na afloop dat beide landen de eisen van de Kosovo-Albanese voor een eigen republiek afwijzen. Overigens werd door Ristic ook het idee van de Macedonische president Gligorov voor de organisatie van een speciale vluchtelingencorridor voor Albanese uit Kosovo afgewezen. Volgens de Joegoslaven wijst de FRJ inmenging in haar interne aangelegenheden af en is daarnaast niet van plan om haar burgers naar het buitenland te verbannen.

Vanzelfsprekend is de opmerking van Van der Stoel, mits deze daadwerkelijk zijn gedaan, uiterst onwelkom voor de Albanese minderheid in Macedonië. Deze ijvert al langere tijd voor verbetering van haar positie, waaronder oprichting van een officiële Albaneestalige universiteit in (hun belangrijkste stad) Tetovo. De OVSE daarentegen beseft dat het in ieders belang is dat de situatie in Macedonië stabiel blijft. Steun van de OVSE voor de Albanese in Macedonië zou in dit opzicht alleen maar contraproductief werken.